

בבא בתרא קמז: - Mental Anguish: A Halakhic Consideration - טירוף דעת

Bava Batra 147b discusses the rabbinic decree (takkanah) to allow a person on their deathbed (*shekhiv me-ra*) to effectuate a financial transaction by words alone rather than requiring a formal act of acquisition (*ma'aseh kinyan*) out of fear of causing *teruf da'at*. What does *teruf da'at* mean, and what are its applications in Chazal's general thought process?

Questions? Comments? Email dinanddaf@gmail.com

1. בבא בתרא קמז:

ורבא אמר רב נחמן: מתנת שכיב מרע מדרבנן בעלמא היא, שמה תטרף דעתו עליו.

The Gemara resumes the discussion with regard to the gifts of a person on their deathbed: And Rava says that Rav Nahman says: The *halakha* that the gift of a person on their deathbed does not require an act of acquisition is merely by rabbinic law, lest the person experience *teruf ha-da'at*.

Dangerous Anguish

2. רבינו גרשום ב"ב קמז:

...רבנן תקינו להו למיעבד כל רעותיה דאי לא מצי למיעבד שמה תטרף דעתו עליו מחמת צער.

...The rabbis decreed to do the will of a person on their deathbed because if that person won't be able to do the transaction, s/he might become deeply mentally anguished (and thus physically endangered) because of pain.

3. תלמוד בבלי מועד קטן כו:

תנו רבנן: חולה שמת לו מת — אין מודיעין אותו שמת, שמה תטרף דעתו עליו. ואין מקרעין בפניו, ומשתקין את הנשים מפניו.

The Sages taught the following *baraita*: When a relative of a sick person dies, others should not inform the sick person, lest this cause *teruf ha-da'at*. And other people may not rend their garments in the presence of that sick person, and they/we silence the women (who would weep for the dead) before the sick person.

4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכח עמוד ב

מכדי תנא ליה מילדין את האשה וקורין לה חכמה ממקום למקום, ומחללין עליה את השבת לאתויי מאי? - לאתויי הא דתנו רבנן: אם היתה צריכה לנר - חבירתה מדלקת לה את הנר, ואם היתה צריכה לשמן - חבירתה מביאה לה שמן ביד, ואם אינו ספק ביד - מביאה בשערה, ואם אינו ספק בשערה - מביאה לה בכלי. אמר רב: אם היתה צריכה לנר - חבירתה מדלקת לה את הנר. פשיטא! - לא צריכה בסומא. מהו דתימא: כיון דלא חזיא - אסור, קא משמע לן: איתובי מיתבא דעתה, סברא: אי איכא מידי - חזיא חבירתה ועבדה

The Mishnah said that we deliver a woman's child on Shabbat, and we summon for her a midwife from place to place. What then does the statement that we desecrate Shabbat on her account come to include? It comes to include that which the rabbis taught: If a woman giving birth needs a lamp lit, her friend lights the lamp for her, and if she needed oil, her friend brings her oil (even through public domain) in the palm of her hand. If the palm of her hand is insufficient, then she brings it in her hair. If her hair is insufficient, she brings it to her in a

container. The master said: If she needed a lamp, her friend may light the lamp for her. This is obvious (since her life is in danger)!?! No, it is needed for a case of a blind woman giving birth. You might have said that since she can't see this is prohibited, we thus learn that it is permitted because it puts her mind at ease, since she reasons that if something happens my friend will see better and do it for me.

5. קהלת רבה ה:ו The "nocebo" effect (h/t. R. Jason Weiner)

וכן את מוצא בחזקיה מלך יהודה, בשעה שחלה חזקיה אמר הקדוש ברוך הוא לישעיה, לך אמר לו (ישעיה לח, א): צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה. אמר לו חזקיה לישעיה, ישעיה, בנהג שבעולם אדם שהולך לבקר את החולה אומר לו מן השמים ירחמו עליך, והרופא הולך אצלו ואומר לו מילתא פלוני אכל ופלוני לא תאכל, הדין תשנה והדין לא תשנה, ואפלו שיראה אותו נטוי למות אינו אומר לו צו לביתך, שלא יחלש דעתו, ואתה אומר לי צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה

When king Hizkiah got sick, God sent Isaiah to inform Hezekiah that the latter's illness was fatal. Hizkiah said to Yeshayahu "Customarily, when one visits the sick, the visitor says to the patient, 'May Heaven have mercy on you.' When a physician visits a sick individual, he tells him, 'This you may eat and this you may not eat. This you may drink and this you may not drink.' Even if the doctor sees that the patient is near death, he does not say to him, 'Write a will for your family,' lest this weaken the patient's resolve. But you are telling me, 'Go home because you will die and not live!?!'"

6. רש"י בראשית פרק כג פסוק ב

לספוד לשרה ולבכתה - ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחו נשמתה ממנה ומתה:

Sarah's death is juxtaposed with the binding of Isaac because through hearing the news of the binding, that her son was readied for the slaughter and was nearly slaughtered, her soul flew from her and she died

7. רמב"ן בראשית מה:כו

ויפג לבו, שנתבטל לבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת. וזה הענין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח, שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום, והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו. His heart ceased beating and his breathing stopped – because of the beating of his heart stopped as if he were dead. This is a well-known phenomenon that occurs when joy comes suddenly. The medical books mention that, old frail people in particular, cannot tolerate such sudden joy, and that many of them faint when happiness comes to them unexpectedly and suddenly. When this happens the heart opens and expands suddenly, causing the natural heat of the heart to escape and dissipate to the extremities of the body, and the heart fails when it thus cools down.

Incapacitating Confusion (but NOT psychosis)

8. שיטה מקובצת ב"ב קמז:

ורבא אמר רב נחמן מתנת שכיב מרע מדרבנן היא

...והיינו טעמא דתקינן רבנן הכי משום דחיישין דילמא אדקנינן מיניה מיטרפא דעתיה ולא יכיל לאקנויי. הרא"ם ז"ל.

...And here is the reason the rabbis decreed this: because we worry that before doing a proper acquisition from the person on their sickbed, they might fall confused, and become unable to perform the acquisition.

9. תוספתא יומא ד:יד (ליברמן)

מצות וידוי ערב יום הכפורים עם חשיכה. אבל אמרו חכמים מתודה אדן קודם שיאכל וישתה, שמא תטרף דעתו בתוך אכיל' ושתיה

Confession on the eve of Yom Kippur should really be done with the nightfall. However, the sages said that one should confess before eating and drinking, less one experience *teruf ha-da'at* from eating and drinking.

10. תוספתא ברכות ג:ד (ליברמן)

בן עזיי או' כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו סימן יפה לו, נטרפה חכמתו מפני דעתו סימן רע לו.

Ben Azzai said: Any who became confused due to their wisdom, it is a good sign for them; but if one's wisdom became confused because of one's mind, it is a bad sign for them.

For more halakhically oriented material on this, see:

Shabbat & Patients:

- https://library.drisha.org/wp-content/uploads/2023/04/handout_Emotions-in-Halakah_pt5.pdf
- <https://yutorah.org/lectures/1057827>

Dementia:

- <https://www.ematai.org/learn/eldercare/judaism-view-on-dementia/>